

É Romani Glinda

Den romska spegeln

Pris 47 kronor

Nr 5–2008



Vem bär ansvaret för
barnen på Meros camping?

Redaktören har ordet

Det var tungt att se reportaget om romerna på Meros camping i Göteborg som visades på teve. Efter programmet har det sagts, av både romer och icke-romer, men varför städar de inte upp? Den frågan har även ställts av majoritetsbefolkningen när det gäller romska bosättningar i andra länder. Många tycker att dessa bosättningar är en skamfläck och borde försvinna. I samma mening och tanke gör man sig då skyldig till förföljelse av en folkgrupp som lever i marginalen i Europas moderna samhällen år 2008. De romska bosättningar som finns i Italien är relativt nyupprättade, till skillnad från de permanenta som finns i andra länder, som Rumänien, Slovakien och inte minst Ryssland. I många av dessa bosättningar ser det bedrövt ut. Men det beror inte på bristande engagemang eller lathet att de inte städar upp sitt samhälle, utan det beror oftast på hopplöshet och vanmakt. De har ingen möjlighet att dränera upp den lervälling som barnen måste gå i. Det finns inga ordentliga tillfartsvägar, ofta finns det inte ström eller vatten och värst av allt, att behöva bo på en sotpigg. Att leva i en situation där man ständigt behöver tänka på sin familjs försörjning, att ständigt undra, får jag ihop till matpengar och bränsle i morgon? Då har man kanske inte orken att prioritera att lägret ska vara städat.

Det är svårt att få ett jobb när man är rom, ännu svårare är det när det finns flera romska bosättningar i en större stad, då blir konkurrensen så mycket större.

Men, tänker jag då, vad ska de konkurrera om när det inte finns något arbete, inte ens till alla som har utbildning?

Jo, men tillbaka till tanken, man kan ju ställa sig och spela en låt på gatan, eller så kan man ju ta till ett av de äldsta yrken, nämligen att tigga. Det var ju ett erkänt yrke förr i tiden.

Men det var då det. Idag ska man ju inte behöva tigga för sitt levebröd i Europa. EU håller ju på att skapa ett stort gemensamt välfärdssamhälle och då har ju alla det bra, eller hur? Nej, det gäller



Bengt O Björklund, Fred Taikon, Rosario Ali Taikon, framför sitter Mirelle Gyllenbäck, Maja-Lena Taikon och Veronika Portik.

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon:

+46 (0)8-779 40 31
+46 (0)70-712 39 91

E-mail: fredt@telia.com

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82-5

Ansvarig utgivare

och chefredaktör: Fred Taikon

Redaktion: Maja-Lena Taikon,
Rosario Ali Taikon
Bengt O Björklund
Mirelle Gyllenbäck
Veronika Portik

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten:
fredt@telia.com

Innehåll:

Romano Trajo	sid. 3
Romska ungdomar i Strassbourg	sid. 4
Bokmässan i Göteborg	sid. 5-8
Toppmöte i Bryssel	sid. 9-11
Meros camping	sid. 12-13
Kommunkonferens	sid. 14-17
BRÅ	sid. 18
Bakro	sid. 18
Ungdomsstyrelsen	sid. 20-21
Föreningen Lovara	sid. 22-23
Rosa Taikon	sid. 24
Böcker	sid. 25-27
Hans Caldaras	sid. 28
Bilder berättar	sid. 29
Recept et	sid. 30-31

Bilden på framsidan är tagen på Meros camping av Bengt O Björklund.

Våra bidragsgivare



Kulturförvaltningen
Statens Kulturråd

Tryck: Allduplo ISSN 1651-3258

inte romerna. Dem får man både kränka, spotta på och öppet diskriminera utan rättsliga åtgärder.

Hopplöshet och fattigdom är ofta en kombination som kan skapa ett kriminellt beteende och även leda till missbruk. Vi kan ju se i statistiken, att de kriminella, eller missbrukare av olika slag, oavsett

etnicitet, är en klass för sig, nämligen lågutbildade, och romer är lågutbildade, ja många av dem är analfabeter, men lyckligtvis är ändå inte alla romer kriminella, trots att de lever i en utsatt värld av utanförskap. Detta gör att jag känner jag mig lite gladare och jag tackar gud, för jag vet att inte alla romer är kriminella

Romskt fritidshem motarbetas

Romano Trajo heter ett romskt fritidshem i Lund som länge kämpat med sin verksamhet och med näbbar och klor slagits för att den ska få finnas kvar som ett romskt alternativ, med romska inslag. Men intresset för den typen av fritidshem är minst sagt svalt, menar Maria Söderquist, som efterlyser större politiskt engagemang och mer resurser till den grupp som har det sämst i samhället.

Text: Maria Söderquist



Vi på Romano Trajo, Robert Nikolic och jag, har kämpat på nu under hösten. Vi har haft väldigt många besökare under våren och nu under hösten. Men det har varit svårt att bedriva en riktigt bra verksamhet på grund av kommunens sätt att, som det verkar, försöka sabotera verksamheten på fritidshemmet. Med SKAF:s benägna hjälp har man nu köpt ut Milos Nikolic (på vars tjänst Robert, sonen vikarierat i två år) för ynka 26 000 kr och tagit bort tjänsten, så nu har Roberts månadsvisa vikariat på en tjänst som inte finns dessutom plockats bort under tiden han vikarierade på den. I samband med införandet av en direkt skolpeng passade kommunfullmäktige också på att skära ner vårt bidrag från 902 000 till 325 000 och vill bara ge oss pengar för barn mellan årskurs 1 och 6.

Jag är också orolig för att, även om man inte lägger ner verksamheten, så kommer avgifter att införas som för andra fritidsverksamheter. Romer är en betalningssvag grupp.

Vid augustis barn- och skolnämndsmöte fattades bara ett beslut - att utreda verksamheten. Så hösten kommer att gå i samma limbo som innan.

I samband med det som händer i Italien och den ökade rasismen i EU (och även här i Sverige) tror jag att vi kommer att se ökad en rasism mot romer här i landet. Med tanke på att både den svenska reger-

ingen och EU är tysta kring de rasistiska lagarna riktade mot romerna i Italien verkar det ju inte vara så att romernas mänskliga rättigheter står högt i kurs. Idag kan man ju också läsa om högerextremisternas framgångar i Bayern, om Jörg Heiders framgångar i Österrike (hans parti lär väl leva vidare även efter hans abrupta död nyligen) och här i Sverige går Sverigedemokraterna framåt trots att Folkpartiet, Moderaterna och Socialdemokraterna försöker sno deras politik, om än i ett något snyggare omslagspapper. Nationaldemokraterna vill in och kampanja på skolor - i yttrandefrihetens namn. Svenska motståndsrörelsen skyddas av polis från elaka antirasister - i yttrandefrihetens namn. Osv. Osv.

Allt detta, och mer, gör att jag är övertygad om att en sådan verksamhet som vi har är viktigare än någonsin, men då naturligtvis med ordentliga resurser. Barnen är mycket medvetna om rasismen och den strukturella diskriminering som sker, även i skolan (även om de inte uttrycker det så).

Det har flyttat in en del nya romska familjer på "Maggan" (Magistratsvägen) i Lund och det är fler romska barn som kommer nu. Tre unga romska mammor kommer regelbundet med sina ettåringar. Men i "fel" åldrar då, enligt kommunens bidragssystem. De förstår inte att man inte kan pressa in Romano Trajo i en mall, för då är det inte Romano Trajo längre. Vi har en unik verksamhet som inte erbjuds någon annanstans och vi vänder oss till alla barn i området.

Kanske måste problematiken tas upp på en högre nivå. Jag har, för den skull, vidarebefordrat inbjudan till den stora kommunkonferensen i Södertälje, som Delegationen för romska frågor arrangerar, till Lunds nämndsledamöter, förvaltning, skolchef och områdesrektor och anmält mitt eget intresse. Och möts med tystnad. Jag hoppas verkligen att någon i beslutandefunktion kommer att finnas på konferensen. Det blir ju i så fall en liten värdeomvärdering på hur viktigt de tycker att "minoritetsfrågan" är, eller hur?

Rättelse

I förra numret av ÉRG skrev vi att Sonny Jenfjord och Fritz Rosendahl tillhör Resanderomernas riksorganisation. Vi är ledsna för det. Resandefolkets riksorganisation heter det och inget annat.

Red.



Sonny Jenfjord



Romska ungdomar i Europa

I början av hösten samlades cirka 25 romska ungdomar från hela Europa i Strassbourg, Frankrike för att i en intensiv vecka delta i en utbildning angående romskt ungdomsdeltagande. Veckan fylldes av hetsiga debatter, livliga diskussioner varvat med ny kunskap om hur det romska arbetet ska kunna gå framåt i de respektive länderna.

Text och foto: Mirelle Gyllenbäck

Det var ett späckat schema som väntade de förväntansfulla romska ungdomarna som deltog på utbildningen. Initiativtagarna till utbildningen var FERYP (Forum Of European Roma Youth People) och Europarådet.

Dagarna på European Youth Center som ligger på gångavstånd från Europarådet var späckade från dag ett. Deltagarna var bland annat jurister, journalister och myndighetspersoner från hela Europa som aktivt jobbar med de romska frågorna i sina egna länder. Trots att många av dem stötte på både fördomar och diskriminering på grund av sin etnicitet i hemländerna fanns det kämparglöd inom dem om att aldrig ge upp och den romska stoltheten lyste starkt. När frågan ställdes till en av deltagarna om hur hon hade kraft att kämpa med denna fråga trots ständigt motstånd gav hon svaret att det finns alltid de som har det sämre än en själv.

Den svenska representationen bestod av Domino Kai från Delegationen för romska frågor, Emilia Domurat, stude-

rande vid Göteborgs universitet och Mirelle Gyllenbäck från È Romani Glinda. Många av deltagarna var från de forna jugoslavländerna och den bild de gav av att vara rom i de länderna är svår att föreställa sig. Trots den rika dokumentationen som finns om romerna i dessa länder och den kunskapen vi tycks ha om den, så går det inte att jämföra med då en person som lever mitt i den skildrar sitt levnadsöde. Detta medförde att den generella framställningen om hur romernas situation är i Europa blev präglad av den bilden och de upplevelserna de själva bar på från sina hemländer. Fastän ett flertal av deltagarna fick vittna om elände och fattigdom i sina hemländer så var det glädjen och optimismen som genomsyrade utbildningens innehåll.

Under ett seminarium berättade Domino Kai om Delegationen för romska frågor arbete i Sverige och på vilket sätt myndigheten arbetar för att föra fram den romska frågan.

En av de många frågorna som diskute-

rades under de hektiska dagarna var om de romska ungdomsorganisationerna ska arbeta självständigt utan de äldre romernas inflytande på innehållet. För ungdomarna var detta lite av en kontroversiell fråga. En del ansåg att det inte går att sköta en organisation utan de äldres synpunkter inom frågorna eftersom det är de äldre som har lagt grunden för de romska arbetet som finns idag. Den andra delen ansåg att ungdomsarbetet skulle vara helt avskilt från de äldres synpunkter.

Även om det romska arbetet i Sverige ibland är kantat av svårigheter så går den inte att jämföra med den situation som många av Europas romer tvingas leva i. När den svenska representationen berättade om att det finns en Ombudsman mot etnisk diskriminering i landet och att det finns en delegation för romska frågor blev deltagarna häpnadslagna.

Att som rom delta i utbildningar som dessa kan ses som ett sätt att själv kunna växa i sin egen identitet. Vi blir ofta bekväma i den egna rollen och i den egna gruppen vilket leder till att vi slutar ifrågasätta. Genom detta blir vi med andra ord snabba med att placera stämplarna på vad som är rätt och fel. Det som vi i sin tur anser vara fel blir det som får stå för det som inte tillhör oss själva. Det kan handla alltifrån vilka kläder en romsk kvinna ska bära till vilken romsk dialekt som ska talas. Detta var någonting som vi deltagare själva fick vittna om under utbildningen. Att kunna ompröva sina åsikter och värderingar betyder inte att moralen behöver gå förtappad, istället kan det vara en chans att kunna vidga sina vyer och perspektiv.

Fastän det arbete som görs idag för romernas räkning inte alltid har den stora genomslagskraft som vi önskar så måste vi tänka långsiktigt. Förändringar sker inte över en natt utan det arbete vi gör idag utgör en bra grund för kommande generationer.

Och jag tror att det var just denna känsla som vi deltagare kände, den kyliga septemberdag vi lämnade Strasbourg och åkte till våra respektive hemländer runt omkring i Europa.



Maria Leissner och Fred Taikon framför Delegationen för romska frågor monter.

Romska frågor på Bokmässan i Göteborg

Årets bokmessa i Göteborg var lika välbesökt som tidigare år. Över hundratusen besökare kom under de fyra dagarna och trängdes bland nästan tusen utställare. Bland de drygt 1 200 ackrediterade journalisterna fanns givetvis ÉRGs utsända. Vid Delegationen för romska frågor monter på Internationella torget delade vi ut tidningar och pratade om romernas situation idag och ur ett historiskt perspektiv.

Text och foto: Bengt O Björklund

Romer - Europas största minoritet var namnet på ett seminarium som Delegationen för romska frågor arrangerade under bokmässan. Bakom podiet satt Rolf Ekéus, före detta högkommissarie om nationella minoriteter, OSSE och Soraya Post, ordförande i International Roma Women Network. Moderator var Maria Leissner, ordförande för Delegationen för romska frågor.

Seminariet inleddes med en kort historisk beskrivning av romernas historia av Maria Leissner och en presentation av de inbjudna gästerna.

Rolf Ekéus har som högkommissarie arbetat med minoriteter i alla länder.

– Moderna konflikter är främst drivna av etniska konflikter, men den romska minoriteten har inget geografiskt moderland i Europa, ingen egen stat som känner ansvar för sina medborgare. Det är vi alla som måste ta ansvar för romerna. De måste få uppmärksamhet och möjlighet att synliggöra sin kultur.

Även Soraya Post tog upp avsaknaden av ett romskt moderland.

– Romerna har inget moderland. Utanförskap och diskriminering är stor, vilket leder till en stor otrygghet. De bor ofta i getton utan både el och vatten och i Rumänien till exempel är det många romer som inte har några identitetshandlingar och de har ingen rätt till någon av de rättigheter andra medborgare har i landet. De är de som lämnar landet nu och många har hamnat i Italien. Situation för dessa romer är svår, men det finns ingen nation som bryr sig.

Rolf Ekéus tog upp att de medborgerliga rättigheterna måste stärkas.

– Alla måste kunna delta i samhället. Alla som bor i ett land måste få rösta och arbeta. Detta är långt ifrån genomfört än.

Högkommissarien får bara agera i hemlighet. Han måste istället övertyga, tala till de goda instinkterna.

– Lite har vi lyckats och detta är något unikt i världen som bara finns i Europa.

Maria Leissner påpekar att det inte verkar finnas någon skamgräns. Vilka är det då som gör något för att driva den romska frågan vidare på hög nivå?

– OSSE har drivit sin policy för romer, Europarådet också, bland annat genom sitt partnerskap med European Roma and Travelers Forum. Europakommissionen hade för några månader sedan en Roma Summit med resolutioner som alla länder skrev på, men de flesta länder har svårt med att implementera det man åtagit sig. Dessutom skyddar EU-länderna varandra. Man ställer stora krav på ansökarländerna, men när det gäller mänskliga rättigheter är kraven högre för länder utanför EU. Detta är ett dilemma för romerna

Soraya Post håller med.

– Romernas situation följer oftast landets generella situation. I Sverige till exempel har staten ratificerat konventionen om de mänskliga rättigheterna, men romer har fortfarande inte alla rättigheter.



Soraya Post,, Maria Leissner och Rolf Ekéus debatterade romer på ett seminarium .

Håll språken levande!

“Håll språken levande! Minoritetsspråkens ställning i Sverige”, var namnet på ett seminarium som Språkrådet tillsammans med Bokförlaget Podium arrangerade.

En viktig del av Sveriges minoritetspolitik är att se till att de erkända minoritetsspråken jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli hålls levande. Men vad kräver detta för insatser? Detta diskuterade Lena Adelsohn Liljeroth, kulturminister, Heidi Pikkarainen, från diskrimineringsombudsmannen, professor Jarmo Lainio, Hans Caldaras, översättare och ledamot av Delegationen för romska frågor, och Lars-Anders Baer, Sametinget. Moderator var Olle Josephson, chef för Språkrådet.

– Det viktigaste är att språket används sade Lena Adelsohn Liljeroth. Studieförbunden får årligen tre miljarder kronor, de skulle man kunna använda sig av när det gäller de nationella minoritetsspråkens behov. Till våren kommer ett nytt språklagsförslag.

Hans Caldaras talade om situationen för romanés.

– Det romska språket är en del av vårt språkarv och nu börjar det även bli ett skriftspråk. Men det finns många hinder, främst för att det finns så många dialekter. Det är viktigt att våra barn

kan läsa romanés. Språket är en del av vår identitet, sade Hans Caldaras.

Lars-Anders Baer talade om samiskan situation.

– Språk är också makt. Vi har alltid haft ett gott förhållande till svenskan, men i början var samiskan ett majoritetsspråk i norra Sverige.

Heidi Pikkarainen talade om minoritetsspråkens risker.

– Många av språken är på väg att försvinna. Det pågår en assimilering på grund av majoritetsbefolkningens tryck. Mycket beror på att skolan inte fungerar. Där är assimileringstanken fortfarande stark och modersmålsundervisningen är undermålig, sade Heidi Pikkarainen.

Jarmo Lainio talade om kontinuitet.

– Det måste finnas en bredd och ett

djup i utbildningen. Minoritetsspråken måste ses som både privata och offentliga. Ett skriftspråk är viktigt, utan det finns det inga böcker. Den svenska skolan har misslyckats totalt med tvåspråkigheten. Den skulle kunna se till minoritetsspråken olika behov, men hittills kan man inte säga att det finns någon språkvänlig miljö i Sverige. Många politiker tror att när man lär sig ett språk härmar man, vilket förflyttar inläringen till hemmet, men det behövs språkutbildning i skolan.

Kulturministern menade att det är just bristen på modersmåls lärare som är boven i dramat när det gäller modersmålsundervisningen, något som Hans Caldaras höll med om.

– Det största problemet när det gäller



Lena Adelsohn Liljeroth, Jarmo Lainio, Heidi Pikkarainen, Hans Caldaras, Lars-Anders Baer och Olle Josephson.

den romska modersmålsundervisningen är just bristen på lärare, men också bristen på läromedel och romsk litteratur. Romer är dessutom inte vana vid att läsa på romanés.

Just bristen på modersmålslärare menade Heidi Pikkarainen är ett strukturellt problem.

– Romska barn går sällan ut skolan på grund av diskriminering. Det har gjorts många satsningar, men oftast klingar de bara ut, menade hon.

Jarmo Lainio menar att något måste göras åt skolan.

– Lagstiftningen i Sverige är bra, men om man ser till skolan är enspråkstänkandet fast rotat.

Hans Caldaras tog upp problematiken med att om man nekas tala sitt språk ökar lusten och viljan att göra så i ren protest. Lars-Anders Baer talade om pluseffekterna av tvåspråkigheten.

– Ju mer samisk undervisning barnen får, ju bättre svenska talar de.

Han talade också om fördelarna med den nya tekniken.

– Den nya tekniken sätter samiskan i ett modernt sammanhang. Nu kan vi skriva sms och mail på samiska eftersom en anpassning till vårt språk har skett och i Norge har man tagit fram ett rättstavningsprogram på samiska.

Hans Caldaras uttryckte tillfredsställelse med att romer i allt större utsträckning kan och vill läsa på romanés och att en romsk grammatik börjar ta form. Jarmo Lainio talade om de kulturella landvinningar som gjorts på Meänkieli, bland annat inom teatern, och om media.

– Radion är bättre än tv på att hålla de språkliga ställningarna, menade han.

Lena Adelsohn Liljeroth talade om Podium förlags minoritetsspråksatsningar och hon tyckte att biblioteksverksamheten kunde utvecklas mer.

– Den nya tekniken har gjort det mycket billigt att ge ut böcker, sade hon.

Olle Josephson sammanfattade och alla vid podiet fick ett slutord.

– Vi behöver mer utrymme i media och ett större presstödj. Vi är alla språkbärare



Ingrid Schiöler, Diana Nyman, Soraya Post, Kristina Lindholm, Bodil Andersson och Maria Leissner.

och vi måste få bort proppen i skolan och i media, sade Lars-Anders Baer.

– Det finns ett behov av romska historier på romanés, men vi måste få till en attitydförändring vad gäller hemspråket. Alla måste ha rätt till sitt eget språk, sade Hans Caldaras.

Romer på flykt

Under Bokmässans andra dag, talade Ingrid Schiöler på Internationella torgets scen under temat Romer på flykt. Arrangör var Delegationen för romska frågor.

Ingrid Schiöler är flyktinghandläggare med inriktning på romer från Balkan.

Med sig på scenen hade hon Senad och Samir Limoni, två unga pojkar från familjen Limoni, en romsk familj vars öden vi tidigare berättat om i ÉRG.

– Just nu är det lugnt på Balkan, men det kommer fortfarande hit asylsökande romer från Kosovo. Många är romer, ashkali och egyptier, men nu finns det ett praxisbeslut om att man kan skicka tillbaka dem och då hamnar de i flyktingläger i Serbien, flyktingläger med miserabla förhållanden, ofta belägna vid soptippar. Det kommer även hit romer från Bosnien, romer som är förföljda i sitt hemland, men de får inte stanna. Många av dessa



Senad och Samir Limoni, Ingrid Schiöler och Maria Leissner.



Senad och Samir Limoni tillsammans med Ingrid Schiöler.

romer är förstörda av kriget och det är tragiskt att de måste återvända. I de andra exjugoslaviska länderna är det bättre.

Varför tror man inte på det som romer-
na berättar om våld och förföljelse?

– Många romer är så vana vid att bli förföljda att de inte gärna berättar om alla illdåd som begåtts mot dem. De tror att det inte är bra att berätta om alla hemskheter. När dessa skadade romer tillfrågas hur de mår säger de ofta bara "tack, bra".

Familjen Limoni har efter många turer förenats i Sverige. De två pojkarna på scenen tycker att det är ett mirakel att de är här. Familjen lämnade Kosovo i två bilar, men bara en tog sig över gränsen in i Serbien. I den fanns mamman och tre barn, två pojkar och en flicka. De lyckades ta sig till Sverige och slutligen hamnade pappan och Senad och Samir där också. Familjen fick inget uppehållstillstånd. Pappan och alla barnen utom Senad utvisades, mamman och Senad, som var apatisk, fick flyktingstatus. Misstro riktades mot pappans och pojkarnas historia, trots att KFOR hade dokumenterat deras öde.

Ingrid Schiöler anmälde fallet till Europadomstolen, men nu är de åter tillsammans i Sverige och situationen är mycket bättre för familjen.

– Lillebrodern som tidigare var apatisk har börjat skolan och lillasystern som utvisades utan napp, blöjor eller välling har börjat på förskolan.

Än idag vill inte många veta hur romer har det, menar Ingrid Schiöler.

– De bor på soptippsläger som Gasella, ett läger som ligger i utkanten av Belgrad. Där finns det många romer från Kosovo som har varit i Sverige, men skickats tillbaka till misär. Jag brukar åka dit för att se hur de har det. De har ingen framtid.

Senad berättar hur det är för romer i Kosovo.

– De behandlar oss romer fel, de mobbar oss där. Det är mycket bättre i Sverige.

EU måste ta sitt ansvar, menar Ingrid Schiöler.

– Detta är ett EU problem, att vi fortfarande behandlar romer som om de inte hade något människovärde, sade hon.

Konventioner – och sen då?

Även Integrations- och jämställdhetsministern Nyamko Sabuni talade under bokmässans dagar i Göteborg. Under rubriken Konventioner – och sen då? talade Nyamko Sabuni om yttrandefrihet och behovet av samtal om mänskliga rät-

tigheter och demokrati i Sverige. På frågan om hon själv blivit utsatt på något sätt svarade hon:

– Ja, när min far fängslades i Kongo berövades jag en pappa.

Sabuni menar att mänskliga rättigheter kränks även i Sverige på en rad olika sätt.

– Det kanske inte sker lika medvetet som i andra länder, men ta våldet mot kvinnor till exempel. Ibland används också olika konventioner felaktigt och en mänsklig rättighet spelar ut en annan.

Hon tar som exempel upp rätten att fritt få utöva sin religion kontra barnkonventionen.

– Det finns konventioner som går i clinch med varandra. Jag tycker till exempel att barn själva ska ha rätt att välja slöja när de är tillräckligt gamla. Men det spelar ingen roll hur många lagar vi har, det blir fel ändå. Vi är bara människor.

Sabuni tog också upp funderingar kring frågan om vad det är som är en svensk värdegrund idag.

– Det som binder oss samman är universella värden som mänskliga rättigheter och hur vi lever upp till dem. Det som höll ihop Sverige för hundra år sedan är kanske inte detsamma som håller ihop Sverige idag. Men många av de värderingar som vi har kämpat för måste vi förvalta, sade hon.



Nyamko Sabuni.

EU arrangerar toppmöte om romer

Ministrar och europeiska beslutsfattare i Bryssel samlades den 16 september i ett första EU-toppmöte för att ta itu med den romska minoritetens situation.

Mötet är följden av en EU-rapport som kom i juli där det konstateras att den romska minoriteten fortfarande utsätts för diskriminering och social utslagning trots EU:s ansträngningar att integrera dem.

Romska ledare och människorättsaktivister var bland de 400 personer som deltog i toppmötet som organiserats av kommissionen i syfte att öka medvetenheten om romernas behov, att identifiera de mest effektiva sätten att förbättra deras liv och att säkra åtaganden för åtgärder.

Kommissionen kräver gemensamma ansträngningar av EU och dess medlemsländer för att få in romerna i samhäl-



let. Den uppmanar de nationella regeringarna att öka ansträngningarna för att hjälpa romer att få tillgång till skolor, bostäder, arbetsplatser och hälso- och sjukvård.

Toppmötet var den högsta om romer

EU har haft hittills. Talare var bland andra kommissionens ordförande José Manuel Barroso och Frankrikes utrikesminister Bernard Kouchner. Resultaten ska hjälpa kommissionen med hur man ska gå vidare under 2009.

Romska röster kräver resultat

Mänskliga rättighetsgrupper uppmanade Europeiska kommissionen att avstå från att predika tomma ord och komma med konkreta strategier för att hantera de problem som EU:s romska befolkningen under EU:s första Roma toppmöte i Bryssel.

Text: Bengt O Björklund

Romska grupper i Europa står fortfarande inför ihållande diskriminering. Efter EU-utvidgningarna 2004 och 2007, utgör romska grupper nu en av de största etniska minoriteterna i unionen.

Integrering av romer anses vara gemensamt ansvar för medlemsstaterna i EU. Europeiska kommissionen är fast besluten att agera, särskilt genom att se till att EU:s lagstiftning (direktivet om jämlikhet mellan raserna) åtföljs. Dessutom, på begäran av Europeiska rådet i december 2007, har kommissionen undersökt befintliga gemenskapsinstrument, politik och vilka framsteg som gjorts för den romska befolkningen. Den

2 juli 2008, offentliggjordes resultaten i form av en 57-sidig rapport.

Det romska toppmötet ägde rum mot bakgrund av den senaste tidens ovilja mot romer i Italien. Kommissionen, som hade blivit ombedd att bedöma situationen, utfärdade ett kort uttalande om att det inte fanns något diskriminerande i Italiens agerande. Men den italienska regeringens behandling av romer kom att kasta en skugga över toppmötet.

– Det är mycket nedslående att kommissionens rapport inte vågar ta ställning till den senaste tidens kontroverser i Italien, som fingeravtryckning i romska samhällen, sade Natalia Alonso från

Amnesty International till EuroActiv.

Hon beskrev den svåra situationen för romer i Italien som "en upptrappning av missförhållandena".

– Avsikten med rapporten var att kartlägga politik och bästa praxis. Vi är kritiska, eftersom i rapporten finns det ingen strategi. Vi kräver att EU tar ledningen med normer och tydliga mål, för att effektivt främja grundläggande rättigheter och integration av romer i Europa, sade Alonso.

Europeiska nätverket mot rasism (ENAR) varnade också för intoleransen mot romer i Italien, och tillade att situationen i Italien inte är ett isolerat fall, att det finns intolerans mot romer i andra länder också.

Europeiska unionen efterlyste under toppmötet en kontinentbred satsning för att förbättra den svåra situationen för miljontals romer som utsätts för diskriminering och fattigdom.



*Romska ungdomar
demonstredade
under toppmötet.*

Romska företrädare kritiserade dock EU för att inte göra tillräckligt. I synnerhet är de uppretade av att EU:s verkställande organ inte fördömer Italiens agerande.

– Det är mycket skamligt att sådana saker kan hända inom Europeiska unionen, sade Isabela Mihalache, senior projektledare på Open Society Institute. Det är också skamligt att Europeiska kommissionen inte kan skicka ett tydligare och starkare budskap till den italienska regeringen.

Grundaren av Open Society Institute, George Soros, som länge har kämpat för romers rättigheter, sade att han stödde rättsliga åtgärder mot Italien.

– Jag är djupt bekymrad över det som hände tidigare i Italien, sade Soros under konferensen. Jag anser att endast ta fingeravtryck på romer är ett fall av etnisk registrering som borde vara olagligt.

En svensk delegation var också på plats i Bryssel. Bland andra Soraya Post, ordförande i International Roma Women Network, IRWN och styrelseledamot i European Roma and Travellers Forum, ERTF.

– Att tänka på romer utan att göra något är respektlöst. Europa måste erkänna att det idag finns en djuprotad antiziganism genom historien fram till idag. Det finns ett behov av en försoningspro-

cess mellan regeringar och romer. Vi måste börja lita på varandra, sade hon under toppmötet.

Hon tog även upp problematiken kring vem EU ska tala med i romska frågor.

– Ni måste räkna med ERTF som er partner, där det finns romska delegater från varje europeiskt land i Europa och vi i ERTF är beredda att göra vad vi kan.

Även Miranda Voulasranta, vice ordförande i ERTF var där.

– Jag vet inte vad som kommer ut av detta i dag, men jag ser att de inte har klart för sig vad det är de vill. De är inte på det klara med vart de är på väg. De är heller inte på det klara med vem de ska arbeta tillsammans med, sade hon till Radio Romano.

Hon menar att när det finns ett demokratiskt valt forum i Europa, borde man ha vänt sig dit, inte till icke-romer eller enstaka experter och små organisationer.

Lars Demetri var också med på toppmötet. Han är pastor och romsk aktivist. Han är också delegat i ERTF.

– Nyamko Sabuni höll ett mycket bra tal. Andra talare berättade om ett växande Europa. Situationen i Italien över-skuggade hela mötet. Det fanns en rädsla för att det som händer där skulle sprida sig.

Under Barrosos tal ställde sig unga protesterande romer upp med t-shirts som fördömde etnisk diskriminering.

– Barroso och Soros hade förståelse för de protester som hölls. Barroso sa att han tagit åt sig av budskapet på aktivisternas tröjor. Då satte sig de sig ner.

Lars Demetri talade om en utbredd rädsla romer har.

– Det är en helt befogad rädsla vi romer har i hela Europa, men det här mötet löser inget, det är bara ett inledande möte. Men det finns en rädsla för att det som beslutas på hög nivå aldrig implementeras i romernas dagliga verklighet. Vi romer måste få mer inflytande och det måste bli en uppföljning på detta möte där den romska frågan kan utvecklas.

Maria Leissner tycker att toppmötet sätter den romska frågan på kartan för de allra högsta politikerna i EU.

– Det är faktiskt första gången det görs. Nu ska vi börja bygga upp ett tryck när det gäller de europeiska romerna, det är dags att det händer någonting. De högsta politikerna måste bli rädda och oroliga för vad som ska hända om de inte gör någonting. Det är oacceptabelt att så många av Europas romer saknar de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, sade Maria Leissner till Radio Romano.

Källor:

**www.EuroActive.com/International
Herald Tribune
Radio Romano**

Stor besvikelse efter EU:s toppmöte

Snejzana Bokulic, programkoordinator på Mänskliga Rättighetsgruppen, MRG, Europa och Centralasien, menar att det romska toppmötet i Bryssel är "ett missat tillfälle".

Text: Snejzana Bokulic

Översättning: Bengt O Björklund

Det var en historisk händelse, ett möte på hög nivå om romernas situation i EU, det första i sitt slag, som arrangörerna var nöjda med att understryka.



I sitt inledande anförande talade kommissionens ordförande Jose Manuel Barroso mycket beskrivande om romernas svåra situation i Europa. Han talade om utslagning, diskriminering och den rasism som möter den romska befolkningsgruppen, deras begränsade tillgång till allmän utbildning, arbetstillfällen och bostäder. Han var dock mycket angelägen om att poängtera Bryssels roll. Han tog upp vad som står på spel när det gäller förväntningarna på mötet.

– Detta toppmöte, sa han, ska vara så mycket mer än ännu ett möte.

Det visade sig att det var det inte.

Trots att talare som Vladimir Spidla, kommissionär för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter, Jan Fiegel, kommissionsledamot med ansvar för utbildning, kultur och ungdomsfrågor, Jacques Barrot, kommissionens vice ordförande och kommissionären för rättsliga och inrikes frågor, samt George Soros, den amerikanska affärsmannen och filantropen, erbjöd konferensen få nyheter och ännu färre konkreta beslut. Det var ett slags déjà vu – vi har hört det så många gånger förut, den mörka kritiken, beröm, och när det var passande, självkritik, liksom känslomässiga och kontroversiella åsikter.

Kort sagt, konferensen var en besvikelse.

En av de största kränkningarna av de mänskliga rättigheterna pågår i Italien, en

av de ursprungliga medlemsstaterna i Europeiska unionen. Italien planerar att ta fingeravtryck av romska grupper i läger och bosättningar och de var på åskådarplats. Trots försöken från European Roma Policy Coalition, ett Bryssel-baserat NGO initiativ, togs inte den frågan upp.

Konferensen misslyckades i att konkreta termer diskutera och fördöma denna grova kränkning av grundläggande mänskliga rättigheter, ännu en indikation på den rasism och diskriminering som romer möter i vardagen, inte bara i Italien. En rad talare följde, från regeringar och det civila samhället, däribland det romska civila samhället. Men under mötets lopp fanns det lite eller ingen tid för diskussion, ingen dialog mellan "hög nivå" och Europas romer ägde rum i verkligheten.

Även dagordningen undvek det verkliga problemet – den angelägna diskussionen om Europeiska unionens och dess medlemsstaters skyldigheter och ansvar när det gäller respekten för de europeiska romernas rättigheter.

Så vilken skillnad kan denna konferens göra för romernas liv i Europa? Minimal eller ingen är min blygsamma åsikt. Det var mer av samma sak, en predikan för de redan frälsta ännu en gång. Vice ordförande Jacques Barrot borde tydligt uttala vad toppbyråkraterna i Bryssel kommer att göra till förmån för romer. De höga företrädarna för de nationella regeringarna borde lova särskilda åtgärder som syftar till att få slut på diskriminering, social uteslutning och rasism mot romer i deras länder. Dessa löften och åtgärder borde ha förhandlats fram tillsammans med romer och det romska samhället innan konferensen. Ett system för att övervaka genomförandet av dessa utfästelser borde ha införts efter konferensen för att hålla kommissionen och regeringarna till svars. Som det var, blev konferensen bara en diskussionsklubb, även om det var på en hög

nivå. Ännu en möjlighet som har gått förlorad, det är verkligen synd. Hur många fler möjligheter att få ett slut på diskriminering och social utslagning av sin romska befolkning har EU råd att tappa?

Rudko Kawczynskis tal vid Toppmötet i Bryssel

Ordförande för European Roma and Travellers Forum, Rudko

Kawczynski, gav uttryck för en stor frustration och levererade i sitt tal en stor dos kritik till arrangörerna.



– Detta toppmöte är typiskt för den romska historien och majoriteterna i Europa. Vi är här, kanske i bästa fall, som en slags dekoration, i sämsta fall för att lösa våra egna problem. När jag hör Europaunionen eller Europakommissionen tänker jag på de 200 000 romer som utvisades från Kosovo mitt framför näsan på den Europeiska Unionen och NATO. Ingen i den Europeiska Unionen brydde sig om dessa människor.

Rudko tog upp problemet att det inte finns en enda rom som arbetar inom Europakommissionen och att antiziganismen är en del av den europeiska kulturen.

– Vi har inte hört någonting idag och vi kommer inte att få höra någonting imorgon om hur de tjugosju ansvariga EU-länderna kommer att angripa rasismen mot romer på platserna där de bor. Mänskliga rättigheter exporteras av den Europeiska Unionen och de är stolta över sina framgångar och romerna är de som blir misshandlade, dödade, våldtagna och steriliserade. Detta händer varje dag och här sitter vi och undrar hur vi kan integrera romer. Var ska de integreras? Och med vem?

Även Rudko tog upp situationen i Italien.

– Det europeiska djurskyddet ger större skydd till en tysk schäferhund än vad den romska befolkningen har.



Ion Pruteano tillsammans med sin spelande son Marius och en söt kusin.

I den svenska slummen

Nyligen gjorde SVT:s Uppdrag granskning ett uppseendeväckande program om romerna på Meros camping i Askim utanför Göteborg. Dagen efter följde en debatt på SVT om situationen.

ÉRG var på Meros camping redan för ett år sedan i samband med att de sociala myndigheterna omhändertagit en romsk pojke och såg hur förhållandena var.

Text och foto: Bengt O Björklund

Lördagen den 29 september 2007 omhändertogs Marius, en elvaårig romsk pojke, av polisen på gatan i Göteborg när han spelar harmonium på ett köpcenter, känt som femman. Där hade polisen iakttagit honom och larmat socialjouren som i sin tur lade ett LVU på honom. Allt detta skedde på någon timme. Klockan var cirka 11-12:00 på lördagen. Polisen påstod att han var ensam. Men Daniel, Marius kusin, var på platsen vid omhändertagandet. Han ifrågasatte både polisens och socialtjänstens agerande, utan resultat. Han ringde då till Marius pappa och berättade vad som hänt och åkte sedan till Meros camping för att berätta för den övriga familjen.

Ion, som Marius pappa heter, tog sig, så snart han fick reda på vad som hänt, till socialjouren i tron om att han kunde hämta sin son. Det hade då gått endast två timmar efter gripandet. Innan hade Lisbeth och Dick Fäldt från Svenska

Franciskushjälpen kontaktas och de följde med honom till jouren och fick samta- la med handläggaren Gunilla Carle. Där blev Lisbeth tillsagd att bara sitta tyst och lyssna, trots att hon upplyste hand- läggaren om att hon var ombud för Ion. Handläggaren svarade att det redan fanns en tolk och att om hon yttrade sig skulle hon tvingas lämna lokalen. Lisbeth påtala- de att Ion hade rätt att själv välja sitt ombud. Då fick hon lämna lokalen.

Lisbeth och Dick kontaktade ÉRG:s journalister på söndagen och tillsammans for vi till socialjouren för att försöka få en klarhet i vad som har blivit sagt och gjort i fallet. Kvinnan i receptionen sade att den ansvarige handläggaren redan hade slutat för dagen och att hon inte var tillgänglig. När vi vill ha mer information om omhändertagandet hänvisar kvinnan hela tiden till sekretessen och att hon inte kan svara i det för henne enskilda fallet. Hon berättar dock att det ska bli ett hem-

besök hos pappan på Meros Camping cirka klockan 9:00 på måndagen.

På måndagsmorgon kommer en polis- bil och en taxi ut till Meros Camping. Två poliser står bland husvagnarna och två personer från socialtjänsten samt en tolk är inne i vagnen där Ion bor. Där pågår ett förhör eller samtal. Vi blir ombedda att vänta utanför.

Sedan går allt väldigt fort. Tjänste- männen går i snabb takt med Ion mot den väntande taxibilen och sätter sig i den. Vi frågar vad de har kommit överens om. De svarar att de ska till stället där pojken är placerad, pappan ska få träffa sin son.

Vi undrar hur de sociala myndigheter- na kan göra ett omhändertagande på turistande personer som i det här fallet, är det lagligt?

– Vi ser över barnens situation så de inte far illa på något sätt. Lagen gäller för alla som vistas i landet. Vi ska iväg nu, sade hon.

Sedan far de iväg med polisen efter sig.

Vi lånar ett kontor på campingen och kontaktar DO och Maria Leissner för att berätta om händelsen.

Senare ringer vi till pappan och ber honom att begära kopior på alla hand- lingar som rör fallet. I detta läge är det endast han som kan få ut dem.

Ion säger i telefonen att han har fått träffa sin son och att de kommer att släp- pa honom.

Efter en timme kommer en bil inrullan- de, det är inte den taxi som tjänstemän- nen for iväg med, utan en bil med perso- nal från barnhemmet Bryggan. Med sig har de pappa Ion och hans elvaårige son Marius.

Nu blir det glädjetjut, kramar och pus- sar, familjen är återförenad.

Alltså, vi har följande scenario. En turistande utlänning som inte kan svenska och hans elvaårige son som blir hämtad av polisen. En pappa som inte vet var hans son har blivit förd. En elvaårig pojke som sitter med tre tjänstemän i en bil som dessutom har poliseskort och poj- ken hamnar på ett barnhem. Han har inte

någon som representerar honom eller någon tolk som han kan lita på. Han har ingen som talar hans eget språk, romanés.

Detta är ett myndighetsövergrepp av stora mått och en både kränkande och

diskriminerade handling.

Tjänstemännen borde redan i husvagnen ha berättat att de skulle släppa Marius.

Detta hade säkert minskat pappans oro.

Sedan kan man ju fråga sig varför de

sociala myndigheterna inte ansträngde sig att hitta barnets föräldrar redan på lördag eftermiddag. Man hade kunnat fråga Marius om han ville ringa till sin pappa. Han hade ju numret.

Meros camping

Meros camping drivs av Pastor Jean-Erik Mårtensson och länge placerade sociala myndigheter i Göteborg ut människor på campingen. Men för några år sedan slog Göteborgs stadsdelschefer fast att ingen ska behöva bo på det viset - Meros bedömdes vara ett ovärdigt boende.

Text och foto: Bengt O Björklund

– Det har gått fem-sex år sedan dess och det lustiga är att fastän samhället har tagit bort all hjälp så har vi lika många gäster som förut. Nöden och eländet blir kvar, säger Jean-Erik Mårtensson till SVT.

Under både Uppdrag granskning och den efterföljande debatten visade de sociala myndigheterna i Göteborg endast en allvarlig olust att agera och en rädsla, säkert baserad på blundern med den romska pojken Marius förra året, för att göra det enda de tycker att de kan göra, nämligen att omhänderta barnen, att skilja dem från familjen. Renate Saul är socialchef i stadsdelen Askim. Hon berättar att socialtjänsten gjort besök på Meros och intervjuat romerna.

– Jag tycker inte att Meros camping är ett boende som man vill rekommendera. Sen är det så att vi har fri rörlighet och man får själv välja var man vill bo, säger Renate Saul till SVT.

De sociala myndigheterna har alltså inget ansvar för barnen?

– Så länge barnen har en god tillsyn och en god anknytning till sina föräldrar och föräldrarna har försäkrat oss om att de ser till så att barnen inte ...vad ska jag säga...att barnen inte hamnar i fel situationer eller i farliga situationer, säger hon till SVT.

Det fanns alltså inte något som tydde på att barnen hade något dåligt förhållande till sina föräldrar, men är det verkligen

kärnpunkten när hela familjen bor i misär bland knarkare och missbrukare. Borde man inte stödja familjen och hjälpa dem till ett drägligt liv i stället för att fundera på hur man ska skilja barnen från föräldrarna? Är omhändertagande av barn det enda man kan erbjuda de familjer som inte vill något annat än få en chans att leva ett drägligt liv?

Det som upprör de allra flesta är att det finns femton romska barn på den uttjänta campingen. De leker där i leran bland sopor och skrot och är för små att förstå vilket annorlunda liv deras svenska grannkompisar lever, att de barnen har helt andra möjligheter.

Romerna har inte rätt till ett öre i

bidrag, det finns ingen lagstiftning om allmän medmänsklighet, men barnen omfattas däremot av skolplikt och några av dem går nu på den närliggande Hultskolan. Det finns dock de som tycker att Sverige har vissa skyldigheter.

– Socialtjänsten är skyldig att hjälpa alla barn oavsett hur de har hamnat i kommunen, säger barnombudsmannen Lena Nyberg till Göteborgsposten.

Men de har ännu inte visat något intresse av att hjälpa romerna.

– Vi har fortfarande inte fått någon hjälp. Socialen kommer hit, men det känns inte som om någon vågar prata med oss, säger Alina Raducan till Göteborgsposten. Hon har en son och en dotter i skolåldern.

Dario Espiga (s) är politiker med ansvar för sociala frågor i Göteborg. Han undrar vad som hade hänt om barnen på campingen hade annan bakgrund.

– Hade det varit svenska familjer som bodde under sådana här omständigheter så tror jag fler hade reagerat, säger han till Göteborgsposten.



Romska släktingar till den omhändertagna pojken Marius väntar på socialens besked. i frågan.



Nyamko Sabuni.

Det är dags att börja leverera!

Den 23 oktober i år arrangerade Delegationen för romska frågor "Med romer för romer", sin största konferens hittills för att lyfta romernas situation. Konferensen riktade sig till Sveriges alla kommuner och fyrtio kommuner var närvarande samt ett stort antal engagerade romer. Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni riktade under sitt tal mycket stark kritik mot den italienska regeringens behandling av romer.

Text och foto: Bengt O Björklund

Drygt 140 deltagare hade samlats på hotell Skogshöjden i Södertälje för att under två dagar dryfta behov, brister och ansvar när det gäller den romska frågan. Många kommuner ute i landet har mycket lite kunskap om vad till exempel minoritetsstatusen innebär.

Delegationen för romska frågor har som uppgift att informera kommunerna om deras skyldigheter och ansvar gentemot romer.

– Vi vill ge en bättre kunskap till de kommunala företrädarna om vilka skyldigheter kommunerna har och vi vill visa vad som har fungerat i andra kommuner, sade Delegationens ordförande Maria Leissner.

Hon talade även om vikten av att kommunerna började nätverka sinsemellan i romska frågor.

– Vi vill att de börjar bygga upp en kompetens i dessa frågor eftersom delegationen inte kommer att finnas till för alltid, sade hon.

Hon talade om att öka trycket på kommunerna, att de måste överväga särlösningar för att romerna ska kunna integreras och på allvar omfattas av de mänskliga rättigheterna. Något som Marion Wydow, en romsk brobyggare i Malmö, höll med om.

– En kartläggning som Malmö stad har gjort visar upp en katastrofal verklighet.

Vi romer måste visa upp för kommunerna hur verkligheten ser ut.

Även Soraya Post, ledamot i delegationen för romska frågor, talade om särinsatser.

– Vårt budskap är att kommunerna måste ta sitt ansvar.

Marion Wydow tog upp problemet med att romerna ofta buntas ihop med invandrare när kommunerna ska placera frågan.

– Många ser på romer som på invandrare. Då blir det fel. Många kommuner säger också att de behandlar alla lika, men vi romer behöver särskilda insatser.

Soraya Post menar att man inte tagit till vara på den romska kompetensen i kommunerna, att man ofta vill styra och bestämma över romernas huvuden.

– De vill ofta ta över alla verksamheter och kör på så sätt över oss romer, som vanligt, sade hon.

Maria Leissner tog upp problemet med alla de projekt som startats för att hjälpa romer.

– Problemet är att ett projekt bara varar i tre år. Sedan händer inget mer. Jag får röda utslag när jag hör talas om projekt. Romer behöver inga fler projekt, sade hon enfatiskt.

En annan käpp i hjulet, som Soraya Post tog upp, är det kommunala självstyret.

– Detta är något som de ofta hävdar och vi kan bara komma med förslag och rekommendationer. Men det borde finnas öronmärkta pengar för romer i alla kommuner.

Indignerade röster hördes om situationen för romerna på Meros camping i Göteborg. Det talades även om situationen för romer i Europa, inte minst den diskriminering som pågår i Italien. Nyamko Sabuni riktade i sitt inledningstal skarp kritik mot den italienska regeringen för den fingeravtrycksprocess som gjorts för att registrera romer.

– Jag har haft samtal med italienska ambassaden om detta, för vi vill veta mer. Vi försöker prata om dessa frågor i internationella sammanhang när vi träffas. Det är klart att från Italiens sida så handlar

det om att, "Vi registrerar för att vi vill veta hur många det är och vad vi ska göra för att hjälpa dem". Från min sida är det struntprat. Den här registreringen leder till att människor nu utryms från sina hem för att placeras i andra läger. Istället för att säga att de erbjuds bostäder i storsamhället där alla andra bor, så ska man skapa nya läger för dem som har rätt att vara i Italien och de illegala ska skickas ut. Vi kan inte göra mer än att prata om dessa saker, visa vår avsky för det och hoppas på att våra kollegor i Italien, precis som i andra länder i Europa, ska kunna lyssna och inse att vi faktiskt har åtagande att leva upp till, sade Nyamko Sabuni.

Hon talade också om upprättelse.

– Jag inser att nu, när det som européerna har begått mot romerna hinner ikapp oss, då måste det finnas en upprättelse. För mig handlar det inte om pengar och ersättningar till individer utan upprättelse för mig handlar om att EU måste börja leverera och leva upp till sina åtaganden för att romer ska kunna åtnjuta mänskliga rättigheter på samma villkor som andra medborgare.

Nyamko Sabuni påpekade också att alla konventioner regeringen undertecknat också gäller ute i kommunerna.

– Om inte ni följer dessa konventioner är det vi som får skämmas, sade hon.

Susanne Bergström, kommunalråd i Södertälje menade att det också var dags för kommunerna att börja leverera.

– Vi måste fråga oss själva, lever vi upp till konventionerna? Jag håller med Nyamko Sabuni att det är dags att börja leverera. Här i Södertälje har vi många nationaliteter som söker skydd, men romerna är fortfarande mest diskriminerade, de lever fortfarande i ett utanförskap och jag skäms över situationen i Europa. Det finns mycket att göra, både för oss i Södertälje och i andra kommuner. Det gäller att vara självkritisk. Vi behöver nystarta, och vi behöver mer



Maria Leissner, Soraya Post och Marion Wydow från Delegationen för romska frågor.

kompetens i de romska frågorna. Det är vi i kommunerna som ska se till att konventioner och lagar efterföljs.

Något som kommer att behövas i framtiden är en permanent romsk delegation i Sverige, så som det finns i Finland.

– I vårt betänkande som ska vara klart i slutet av nästa år ska vi ge förslag på en permanent verksamhet, sade Leissner.

Hon tog även upp den nationalekonomiska vinst som väntar samhället om man lyckas integrera landets alla romer.



Christina Jonsson, forskningschef vid Raul Wallenberg Institutet talade om ramkonvention och minoritetstidslagstift-

ningen och Lars Lindgren från DO talade om den kritik Sverige har fått från bland annat Europarådet

– Sverige har fått omfattande kritik om hur romers mänskliga rättigheter kränks och för att Sverige inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma tillrätta med kränkningarna.

Han talade också om utbildning.

– Ett samhällsområde där brister särskilt uppmärksammas är skolan, dels vad gäller läromedel

och tillgång till lärare, och dels vad gäller skolans oförmåga att säkerställa en utbildning på lika villkor. Vidare har Sverige fått allvarig kritik för att omfattande diskriminering av romer alltjämt sker och för att romer saknar möjligheter till inflytande. Förslag som framkommer i senaste synpunkten från Europarådet är positiv särbehandling – alltså tillfälliga särskilda åtgärder för att motverka effekterna av historisk och strukturell diskriminering – och nödvändigheten av en övervakningsmyndighet för att garantera minoriteternas mänskliga rättigheter.

Johanna Sjövall, också hon från Raul Wallenberg Institutet, talade om en ny studie.



Lars Lindgren från DO.



– Studien som snart är klar, handlar om romers rätt till deltagande i Sverige. Studien innefattar även en kartläggning

om hur det ser ut på andra ställen i Europa och vilken politisk representation som finns lagstadgad i andra länder. I frågor som rör nationella minoriteter är det kommunerna som har en nyckelroll. Detta eftersom de sitter på kompetensen, kontakterna och ingångarna som måste tas tillvara på. Det finns goda möjligheter för kommunerna att öka romernas deltagande på lokal nivå. Det finns samtidigt en mängd med hinder, men det är kommunerna som kan överbrygga dessa.

Romerna är den grupp som är allra minst representerade i olika sammanhang.

– Det är även den grupp som har allra svårast att få arbetstillfällen och utbildning så det finns inte så mycket mer att ifrågasätta på vilket sätt romerna behöver det politiska stödet, säger Johanna Sjöwall.

Det finns en bas av både aktiva romer och tjänstemän som har haft en lång process av arbete med romer och för romer.

– Ett arbete börjar på gräsrotsnivå. Samtidigt behövs det stöd från olika myndigheter. Det kan inte ligga på en enskild individ att driva olika frågor. Om de kommunala tjänstemännen driver på,

är det viktigt att kommunerna känner statens stöd i alla insatser som görs, säger Johanna Sjöwall.

Under de två dagarna hölls även ett antal workshops där olika romska företrädare och aktivister berättade om sina verksamheter.

Sedan drygt femtio år tillbaka arbetar



Delegationen för romska ärenden i Finland. Den blev ett permanent förvaltningsorgan 1989.

– Delegationen fungerar som ett samarbetsorgan mellan romer och myndigheter. Hälften av delegationens 18 medlemmar representerar den romska befolkningen och de övriga den statliga centralförvaltningen, sade Henna Hettu från delegationens regionalkontor i Uleåborg.

Delegationen tar initiativ till förbättringar av den romska befolkningens levnadsförhållande inom ekonomi, utbildning och sociala frågor, främjar sysselsättning bland romer; verkar för ett slut på all diskriminering och främjar det romska språket och den romska kulturen.

Soraya Post berättade om romernas situation i Östeuropa, om den misär som råder där.

– Allt vad jag har sett på teve om fattigdom och misär i tredje världen, såg jag i Slovakien, endast två timmars resa från Sverige. När jag kom tillbaka till Sverige

sa jag till mig och svor en helig ed "Ska jag vara tyst, är jag inte värd att andas eller äta mig mätt!", sade Soraya Post.

Och hon vädjade till publiken.

– Era barn kommer att få en kollektiv skuld för vad som sker med romer, mina barn får en kollektiv skuld om vi inte gör någonting tillsammans. Demokrati får man inte gratis. Konventionen om mänskliga rättigheter lever inte av sig själv. Verkligheten för dessa människor är att de bor i papplådor och genomskinliga plasttält. Har de tur har de kommit över lite bräder som de kan bygga med och grenar som de tätar de största hålen med. I de romska bosättningarna finns ingen eld, inget vatten och inga sanitära möjligheter. De ligger långt från kommunala kommunikationer. Det råder nittio procents arbetslöshet. Romer lever utan sjukvård. I Rumänien är situationen något bättre, men många romska kvinnor, barn och även pojkar utnyttjas bland de organiserade ligorna i trafficking, människosmuggling. Då handlar det inte bara om att utnyttjas för arbetet utan i stor utsträckning utnyttjas till prostitution. Romerna utnyttjas även till organhandel. Många romska barn som finns på barnhem tas till lokala kliniker där de berövas sina organ.. Det är ganska vanligt, sade Soraya.



Soraya Post.

På gång på Skolverket

Mats Wennerholm från Skolverket var på plats i Södertälje och berättade om vad som var på gång på myndigheten under den närmaste tiden.

Text och foto: Mirelle Gyllenbäck

– Att arbeta för romer med romer är det som är det riktigt roliga med det uppdrag vi har, säger Mats Wennerholm.

Temat på presentationer var "En likvärdig skola, romska barn i skolan".

– En likvärdig skola i samhället är någonting som alla barn i landet har rätt till. Idag görs det särskilda insatser för vissa elever, vissa situationer och vissa grupper. För mig är det inte konstigt alls. På detta sätt kan man öka kvaliteten, tryggheten och alla de andra målen som vi har i skolan, säger Mats Wennerholm.

Skolverket har gjort ett antal kartläggningar för att ta reda på vilka insatser som är de bästa för att romska flerspråkiga elever ska lyckas bättre. Det senaste som skolverket har gjort om romer är från 2007 och heter "Romer i skolan –

En fördjupad studie". År 2005 fick Skolverket i uppdrag att skriva om alla nationella minoriteter, men man ville samtidigt ha extra beskrivning av hur de romska eleverna skulle kunna ha lyckats bättre i skolan.

– Vad som är viktigt att påpeka är att dessa insatser inte är någonting som endast statstjänstemän har skrivit ihop. De har hela tiden varit i dialog med romer för romska elever och barn, säger Mats Wennerholm.

De områden som Skolverket har diskuterat mycket och som myndigheten vill jobba vidare med är att i redan från förskolan ska samarbetet med föräldrarna bli större. Förskolan ska utnyttjas mer av både de romska föräldrarna och förskolorna i kommunerna ska möta de romska



Mats Wennerholm.

familjerna. Skolan ska fortsätta ställa höga krav på sin verksamhet och på sin undervisning för romska barn och ungdomar.

Regeringen har bestämt att de nationella minoriteterna ska få särskilt stöd 08/09 för att ta fram nya läromedel. Just nu arbetar myndigheten med att ta fram en läsebok för språkutveckling på tre språkvarieteter och tre nivåer. Totalt kommer det att bli nio böcker. Dessa böcker ska vara kopplade till den romska ramkursplanen som utvecklats inom Europarådet. Till detta ska även ett metodmaterial skapas så att romska modersmåls lärare får hjälp med hur de nya böckerna ska användas.

Unga romer berättar

Att vara ung och rom i Sverige idag kan vara svårt. Även om det finns en stolthet som genomsyrar gruppen så finns det även en rädsla över att avslöja sin identitet i olika situationer i samhället.

Text och foto: Mirelle Gyllenbäck

Hur man som rom väljer att presentera sig skiljer från person till person och att måla upp en generell bild är fel.

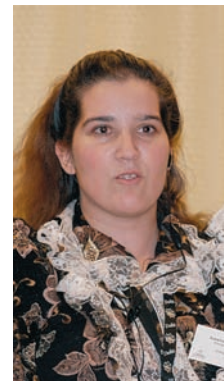
– Jag är en av dem som väljer att inte tala om att jag är rom, exempelvis vid anställningsintervjuer. Det är något jag får ta itu med senare då det ändå kommer fram att jag är rom, säger Mikael Jono.

Det finns invanda föreställningar och en stereotyp bild av hur romer ska vara. Även den generella kunskapen om romer är liten, vilket leder till att det finns ungdomar som inte vill avslöja vad de är. Detta gör de för att slippa bli utsatta för att de är just romer.

De olika romska grupperingarna skiljer

sig både traditions- och kulturmässigt många gånger. När ungdomarna är ute i samhället känner de att de blir bemötta utifrån den rådande bilden om hur en romsk person ska vara eller ser ut.

– Jag väljer att tala om att jag är rom i olika situationer om jag får frågan. Jag heter ju Eriksson i efternamn, så när folk ser att jag inte ser ut som alla svenska tjejer som heter Eriksson får jag ofta frågan om vart jag kommer ifrån. Jag svarar att jag är rom. Jag vet att det kan kosta mig en hel del att avslöja min identitet, men det är någonting som jag hellre tar på en gång. Hellre det än att de får reda



Mikael Jono, Tereza Eriksson och Susanna Hedman.

på det senare, eftersom det är någonting som de brukar få reda på ändå, säger Tereza Eriksson.

Susanna Hedman som är finsk rom och hon bär den traditionella finskromska kjolen. Även hon har hon blivit bemött utifrån den rådande bild som finns om romer.

– När de ser att jag bär den finskromska kjolen har det hänt att en arbetsgivare på en gång sagt att det är en annan som fått tjänsten. Men det har hänt att jag har fått komma på intervju trots min klädsel, men då har arbetsgivaren mest ojat sig.



Johan Peanberg,, Hilda Schwartz, Anna Molarin, Klara Klingspor och Rosita Grönfors.

Romsk statistik

Brottsförebyggande rådet, BRÅ, bjöd nyligen in romska representanter till ett miniseminarium där de vill diskutera för- och nackdelar med en ny definition på hatbrott och möjligheten för en särredovisning av hatbrott riktade mot romer.

Text och foto: Bengt O Björklund

BRÅ har ett uppdrag att löpande utveckla statistikföringen av hatbrott, en viktig källa som beskriver karaktär och utveckling av denna typ av brottslighet i dagens Sverige. Det är en mycket efterfrågad statistik som till exempel rättsväsendet, ideella organisationer, media och folk i allmänhet är intresserade av.

Under 2008 har BRÅ startat ett utvecklingsarbete för att utöka definitionen av hatbrott från och med kodningen 2008.

– Vi har upptäckt att det finns två grupper som är särskilt utsatta i samhället, sade Anna Molarin från Brå.

Hon berättade att statistiken bygger på polisanmälningar och inte på det faktiska antalet hatbrott. För att hitta hatbrotten söker de med datorernas hjälp och vissa sökord igenom alla polisanmälningar.

– Vi går igenom 30 000 polisanmälningar på ett år för att finna hatbrottsrelaterade brott. Det är motivet som ett brott

till ett hatbrott. Vi kan också se hur många brott som blir faktiskt utredda. Den nya definitionen av hatbrott ska även omfatta alla som kränks på grund av religion, hudfärg eller etnicitet. Vad tror ni, är det till gagn att särbehandla romer i detta sammanhang när vi sammanställer statistiken, att göra en särredovisning, undrade Klara Klingspor.

Den lilla gruppen av romska aktivister som samlats uttryckte ett enigt Ja.

– Under vårt arbete har vi upptäckt att det är särskilt romer och människor av afrikanskt ursprung som är särskilt utsatta när det gäller hatbrott, men om man sätter en siffra på något kan man få något att hända.

Ett problem är dock att många inte anmäler hatbrott.

Hatbrottsstatistiken ärvde BRÅ från Säpo. Det var under tillkomsten av rapporten "Hatbrott 2007" som behovet av en särredovisning dök upp.

– Men det är bara tio procent av alla hatbrott som kopplade till de nazistiska organisationer som finns i Sverige.

Det bestämdes under seminariet att i nästa rapport, som kommer den 1 juli 2009, ska det finnas en särredovisning av romer och människor av afrikanskt ursprung. Företrädarna för statistiken på BRÅ uttryckte också en önskan om en kontinuerlig kontakt med målgruppen.



Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

Vi behöver din hjälp!

DO arbetar för att etnisk och religiös diskriminering inte ska förekomma i samhället. För att vi ska arbeta effektivt behöver vi veta mer om de uttryck som diskriminering kan ta sig.

75% av de romer som anmäler diskriminering till DO är kvinnor. Många fler kvinnor blir kränkta utan att anmäla det.

Är du romsk kvinna? Har du blivit utsatt för diskriminering? Dela med dig av din erfarenhet till DO!

Vi behöver veta mer om

- i vilka situationer romska kvinnor blir diskriminerade
- var det händer
- hur diskrimineringen går till
- vem det är som diskriminerar.

Kontakta DO:s handläggare Heidi Pikkarainen och dela med dig av dina erfarenheter. Du behöver inte anmäla händelsen om du inte vill.

Heidi Pikkarainen nås på DO via tel: 08-508 887 56 eller via e-post:

heidi.pikkarainen@do.se. Du kan även boka in ett besök om du föredrar att berätta om dina erfarenheter ansikte mot ansikte.

Har du frågor om diskriminering?

Ring DO:s telefonrådgivning som nås via växeln, tel: 08-508 887 00. Under sommaren har telefonrådgivningen öppet måndag - torsdag, kl. 9 - 12.

Mer information om DO och vad vi kan hjälpa till med finns på vår webbplats: www.do.se



Några av deltagarna på de olika seminarier som pågick under de två dagarna var var Sali Lärlund, Gregor Lärlund samt Stefano Kuzhikov.

Ungdomsstyrelsen tar över organisationsstödet

Under en dialogkonferens på Scandic hotell i Sollentuna i september presenterade Ungdomsstyrelsen sin verksamhet för de fem nationella minoriteternas riksorganisationer. Det är hos Ungdomsstyrelsen dessa organisationer ska söka sina bidrag.

Text och foto: Bengt O Björklund

Det är numera Ungdomsstyrelsen som fördelar pengarna som de nationella minoriteternas riksorganisationer kan söka.

Tidigare har det varit olika departement som har hållit i pengapungen, men man har insett att den största kompetensen för den här typen av fördelning finns på Ungdomsstyrelsen. I ett led att informera de nationella minoriteternas riksorganisationer hölls därför en dialogkonferens där alla fick komma till tals och presentera sina organisationer under olika workshops.

Konferensen inleddes av Ungdomsstyrelsens generaldirektör Per Nilsson.

– Vi brinner starkt för detta arbete. Det engagemang som ideella organisationer har är en viktig del av det svenska samhället och vi är stolta över att få fördela

dessa pengar. Ideella organisationer spelar en allt större roll i vårt samhälle och fritidens betydelse blir allt viktigare. Det är viktigt att vi kan bryta utanförskap och skapa delaktighet och tillhörighet. Vi måste bli interkulturella i ett mångkulturellt samhälle. Det är era behov som står i centrum och vi kan göra en skillnad, sade Per Nilsson.

Peter Örn, politiskt sakkunnig vid Integrations- och jämställdhetsdepartementet, berättade om sin uppväxt under sextiotalet och om de ideella organisationernas växande betydelse.

– Politiken räcker inte till, det måste finnas en kraft till. Många ideella organisationer fångar upp de som hamnat i utanförskap. Under nittiotalet var det ingen inom politi-

ken som ville se värdet av de ideella organisationerna, men nu talar man mer om att man inte har pengar till välfärden längre och därför tar man ideella organisationer på större allvar. Det finns ett behov av människor med engagemang och dialogen mellan organisationerna och myndigheterna är viktig. Det är ni som har kunskapen om vad det är som händer



Ungdomsstyrelsens generaldirektör Per Nilsson.



Fredrik Wikström, chef för enheten för organisationsstöd på Ungdomsstyrelsen.

i samhället och det är viktigt att vi arbetar långsiktigt med en bred politisk uppslutning, sade Peter Örn.

Under lunchen träffade ÉRG Fredrik Wikström, chef för enheten för organisationsstöd på Ungdomsstyrelsen. Vi frågade honom hur han såg på det nya uppdraget.

– Det är oerhört roligt och inspirerande att få ta över detta. Den här stödformen är så viktig. Det måste finnas ett grundstöd för att kunna göra sin röst hörd och det är uppenbart att detta är en viktig fråga för dessa grupper som är så utsatta. Genom vårt stöd får de romska organisationerna möjlighet att själva ge en röst åt sina behov och på så sätt påverka de offentliga aktörerna.

Men vad vet då Fredrik Wikström om romer.

– Jag har ingen förhandskunskap om romer idag, förutom då att jag vet att den romska gruppen är mycket utsatt.

Han berättade också lite om hur han såg på Dialogdagarna.

– Här får jag och myndigheten förståelse för den romska gruppens olika utmaningar, de svårigheter de har haft i sitt möte med andra myndigheter. För oss är en hög kulturkompetens om målgruppens

särskilda villkor och förutsättningar en nödvändighet för att kunna fördela bidrag på ett rättvisst sätt.

Vad kan då romer förvänta sig av Ungdomsstyrelsen?

– Vårt mål är att hålla en hög tillgänglighet. Ställer man frågor ska man få

svar. Vi ska vara en lots i byråkratins korridorer, så att de som är berättigade till stöd för sin organisering ska få det. Organisationsstöd är dock inte i grunden en rättighet, utan en möjlighet som de nationella minoriteterna kan ta del av, avslutade Fredrik Wikström.



Ammar Makboul, Handläggare, enheten för organisationsstöd.



Peter Örn, politiskt sakkunnig vid Integrations- och jämställdhetsdepartementet



Lovara arbetar för romer i Lund

Gregor Lärhund är ordförande i föreningen "Lovara" som har sitt säte i Lund. Föreningen har funnits sedan 1992 och ansvarar för de romska frågorna i Lund. Lovara arbetar bland annat för jämlikhet och för att stärka den romska kvinnans roll.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ÉRG:s bildarkiv

År 2003 kunde äntligen några av föreningens planer förverkligas. De romska tjejerna i Lovaraföreningen YZ (Jugoslaviska Zigenare) startade ett tjejecentrum. Därefter startade de ett projekt i samarbete med Coop Utveckling i Skåne, Lunds kommun och integrationsförvaltningen, med syfte och mål att ge unga romska tjejer en chans att stärka sina möjligheter att utveckla sin kompetens och få högre livskvalitet genom nya kunskaper. Med ett grupporienterat arbetssätt fann de lösningar till sin egen försörjning.

– Tidigare under flera år var en viktig beståndsdel i vår föreningsverksamhet att samlat in kläder som vi lagade och sydde om. Därefter skickades de genom Erikshjälpen till romer i Östeuropa som Polen, Rumänien och Kosovo.

Idag gör Erikshjälpen detta arbete själ-

va.

Det har inneburit att kvinnorna lärde sig att sy och reparera kläder de skapade även tillskärarkurser med tanke på att sy upp romska och vanliga kläder till försäljning. Vi hade även modevisning på de romska kläder tjejerna hade sytt, berättar Gregor.

Dragan Lärhund, en av Lovara-föreningens medlemmar, arbetar sedan en längre tid hos Myndigheten för skolutveckling i Lexinprojektet där man tar fram en databas med romska ord på romanés och svenska, som sedan skall resultera i ett lexikon.

Föreningen samarbetar med grannkommunerna runt Lund där de informerar om romernas situation. Och tillsammans med dem tar de upp vilka behov som finns bland romerna och hur angeläget

det är att få igång meningsfulla aktiviteter som stärker möjligheten att få tillträde till arbetsmarknaden.

– Vi tar upp vikten av utbildning för romska barn och vuxna.

Under 90-talet sysselsatte föreningen "Lovara" mellan 18 till 20 personer i arbetsmarknadsåtgärder inom sin verksamhet. Flera av dessa personer har idag



Gregor Lärhund, ordförande i Lovara.



Modeuppvisning och musikalisk underhållning i Lovaras regi.



jobb som snickare, busschaufför, lastbilschaufför och ungdomsledare.

Föreningen Lovara utgjorde en bas för ungdomarna att komma in på arbetsmarknaden.

– Genom vår verksamhet har föreningen hjälpt ett flertal romska personer ur sitt drogmissbruk, säger Gregor.

Föreningen kommer under nästa år 2009 att bedriva kursverksamhet i samarbete med de lokala studieförbunden.

Föreningsverksamheten och medlemsantalet har ökat under åren och därmed har föreningen vuxit ur den gamla lokalen.

– Vi var därför tvungna att söka oss en annan lokal. Nu hyr vi sedan ett år tillbaka ett hus några kilometer utanför Lund som tyvärr är i stort behov av renovering. Men vi fortsätter att renovera med hopp om att vi själva så småningom bli ägare av huset.

Med anledning av det ökade medlemsantalet, kommer föreningen att anordna kurser i föreningsteknik, samhällsorientering och samtidigt dela ut information om det kommande valet om att välja en ny delegat som ska representera Sverige i European Roma and Travellers Forum i Strasbourg.

Föreningen avslutade i slutet på förra året sin medverkan i det stora Equal projektet "Romer i Sverige från syd till nord" som hade som målsättning att finna nya metoder som kunde öppna arbetsmarknaden för romer.

– Vi satte fokus på romska unga kvinnors jämställdhet på arbetsmarknaden

utan diskriminering. Vårt projekt hette STIL som betyder Starka Tjejer i Lovara. Nu är de sju tjejerna som medverkade i projektet självsäkra och trygga i sin tillvaro. De driver nu ett café i Lund där de själva styr och ställer i köket med mycket bakande och kaffekokande. Projektet ledde även till att en del av tjejerna tog körkort, berättar Gregor.

Röster från de självsäkra och stolta romska tjejerna efter Eququalprojektets slut:

– jag har fått göra nya saker berättar Maria, en av tjejerna i projektet och jag gör saker själv också, följer min kalender och jag är ute i samhället.

– Innan projektet startade var jag

hemma varje dag och alla dagar var lika varandra, säger Rosa.

– i våras fick vi vår egen lokal där vi kan ha vårt café, berättar Julia.

– vi vill inte ha socialbidrag nu när vi har fått jobb och kan utveckla vårt caféarbete.

– i början visste vi inte att det fanns en möjlighet att ta körkort, men jag bestämde mig för sex månader sedan och jag bestämde mig också för att jag skulle klara av det och nu har jag det.

Sedan treveckor tillbaka har jag mitt körkort.

Tjejerna fick anställning som metodutvecklare under projektiden till 2008 i kommunen.



Paula Ehrnebo, Dragan Lärilund och Olle Josephson.



Några hårt jobbande romer från Rumänien.

Alliansens hårda krav på invandrare

"Ställ tydliga krav på våra invandrare"

Så lyder ett upprop till regeringen från migrationsminister Tobias Billström, socialborgarråd Ulf Kristensson och riksdagsledamot Elisabet Svantesson i Dagens Nyheter den 26 augusti i år

Text: Rosa Taikon **Foto:** Bengt O Björklund



Den här artikeln i DN är smart och finurligt skriven – och även dubbelbottnad – för vissa kriterier som beskrivs borde vara självklara att gälla varje människa. Allianstrojkan försvarar invandrarnas rätt till arbete – att de inte utnyttjas som svart arbetskraft med usel lön. Samtidigt talar man om invandrarna som om alla levde på "bidrag". Vilken nesa för alla invandrare som arbetar i samhället och tar ansvar för sin egen försörjning!

"De reformer som finns räcker inte. Regeringen kommer att införa ett försörjningskrav för anhöriginvandring" skriver allianstrojkan. Här vill jag ge ett enda exempel på hur totalt omöjligt det kan bli att få en sådan ekvation att gå ihop.

Om en mor och ett barn från annat land finns här i Sverige och även fadern vill komma hit och förena sig med sin familj. Hur ska det bli möjligt om modern själv inte har ett arbete och kan garantera sin mans försörjning?

Citat: "Vi är alltför tafatta när det gäl-

ler att tydligt göra de krav vi ställer på människor som väljer att leva här", säger Billström i DN. Vilken fruktansvärd, ironisk formulering mot människor i nöd.

Exemplet jag har beskrivit ovan handlar om en romsk kvinna – en romsk familj från Kosovo – som sökt asyl i Sverige. Familjen Fejzuli har varit på flykt i 7 år. De lyckades ta sig till Tyskland, sändes tillbaka till Serbien där deras mor våldtogs, barnen hotades med vapen mot huvudet. De har hållit sig gömda. Immigrationsverket har avslagit deras ansökan om uppehåll. Pappan utvisas till Tyskland, som sänder honom tillbaka till Kosovo. Vi vet inte om mannen lever idag.

I januari 2008 skrev jag en inlägga till Migrationsverket med vädjan om asyl för familjen. Den 22/2-08 får jag svar från T Billström där han bland annat konstaterar, citat: "Sverige ska ha en human flyktingpolitik och vara en fristad för dem som flyr undan förföljelser och förtryck", slut citat.

I svaret jag fick från Migrationsverkets generaldirektör Dan Eliasson den 10/1-08 påpekar han bland annat följande: "Regelverket och det rättsliga förfarandet i asylärenden är precis som inom andra sakområden utformat för att garantera den enskildes rättssäkerhet".

Var finns konsekvensen i de svar jag fått från dessa herrar när det gäller den utsatta familjen jag beskriver och hur ska invandrare som flyr från krig och våld kunna komma över gränsen till Sverige med de reformer som nu föreslås i en regeringsutredning om de inte kan garantera att de har ett arbete som väntar på dem här i landet?

Tobias Billström och hans medhjälpare till artikeln i DN 26/8-08 kanske inte behöver vänta alltför länge innan Sveriges gränser stängs helt för invandring. Sverigedemokraterna har nu fått mandat i varje kommun. Om de kommer in i riksdagen finns det en risk att Tobias Billström blir arbetslös

Den 10 september i år kom den finskromska författaren Veijo Baltzars nya roman "I krig och Kärlek" (Tammit förlag). Det är en 400 sidor lång tragisk historia om romer under andra världskriget, om romerna och den glömda förintelsen.

Text och foto: Casten

Vid boksläppet samlades politiker, konstnärer och myndighetspersoner. Kulturchefen i Helsingfors, Pekka Timonen, öppningstalade. Även den före detta stadsministern Paavo Lipponen höll ett anförande där han berättade om när han först träffade Veijo Baltzar. De blev vänner med varandra när de gjorde lumpen 1962. Då visste han inte att Veijo skulle bli en produktiv och viktig författare. Lipponen berättade också hur han såg hur Veijo växte i rollen som en mental ledare för romerna genom sina aktiviteter och många konstnärliga arbeten - romaner, dramer, filmmanus, libretton och dikter.

– Det här är en stark historia med en stark dialog och det är givetvis mycket upprörande att läsa om vad som hände romerna under andra världskriget, sade Lipponen. Boken är mycket aktuell eftersom Europa har börjat vakna till ett erkännande av den romska situationen just nu, påpekade han. Vi vet att judar led stort under förintelsen, men det romska folket led relativt sett lika mycket som judarna under förintelsen. Hundratusen människor dog av hunger och sjukdomar i koncentrationslägren och uppskattningsvis dog mellan en fjärdedel och halva den romska befolkningen i Förintelsen. Detta får aldrig glömmas och detta är en fråga väl värd att resa monument för och ett monument kan lika gärna vara ett litterärt verk som Veijos roman "I kärlek och krig".

Veijo Baltzar berättade att idén till att skriva romanen dök upp första gången när han besökte Förintelsekonferensen i



Sverige 2001. Där hörde han talas om "Den glömda Förintelsen". Han bestämde sig för att han ville veta mer om detta och påbörjade ett forskningsarbete som tog

honom tre år. Under den tiden reste han till olika platser i Europa, intervjuade förintelseoffer och forskade i arkiv och i olika dokument.

Baltzar sade också att även om han inte är en politiker, har hans böcker blivit ett viktigt politiskt budskap. Trots att romerna inte hade någonting med kriget att göra, hade kriget med dem att göra. Tyskarna behövde judarna och romerna för att ena sin nation genom att framställa dem som allmänna hatobjekt.

Baltzar menar att de förbättrade levnadsförhållandena för de etniska minoriteterna i Finland har mycket att göra med medlemskapet i EU.

– Det multikulturella är inne nu och minoriteterna erbjuds många möjligheter. Men vi måste använda dem väl, påpekade Baltzar.

Utöver den historiska tragedin berättar Veijo Baltzar i "I Kärlek och krig" en historia om en romsk släkt men en kärlekshistoria mellan den unga romska flickan Carinja och den unga mannen Kastalo. Samtidigt berättar den en rörande överlevnadshistoria bland de människor vars enda hemland var det egna samhället.

Under boksläppet tilldelades Veijo Baltzar Micael Agricola medaljen av Tammi förlag. Medaljen firar och ärar Baltzars fyrtioåriga litterära karriär. Förlaget uttryckte att Baltzar med sitt litterära verk har gett en röst och ett språk till de romska folket och han agerat som en viktig medlare mellan den finska och den romska kulturen. Det var Micael Agricola som skapade grunden för det finska språket under 1500-talet. Detta anspelar på betydelsen av Veijo Baltzars verk för alla romer - inte bara i Finland, utan i hela världen.

Tilldragelsen färgades också av musikerna i Drom Ensemblen, där Veijos son Kasimir Baltzar och Nina Castén var solister. De spelade "New Gypsy music", sånger komponerade till Veijo Baltzars lyrik.



Veijo Baltzar tar emot Micael Agricola medaljen av Tammi förlag.



Monica Zak under bokmässan i Göteborg.

Om romer, raggare och en lindansare

Björn Lindansare av Monica Zak utspelar sig i den lilla staden Nora i Västmanland under åren 1958 och 1959. Boken bygger på verkligheten och det som bokens huvudperson Björn-Åke Fredriksson berättat för författaren. Även hon själv dyker upp då och då som en bifigur i berättelsen.

Text: Gunilla Lundgren **Foto:** Bengt O Björklund

År 1958 är Monica Zak en ung äventyrlig journalist som åker omkring på moped och gör reportage för lokalpressen. På en av sina utfärder träffar hon på Björn, en femtonårig pojke som bestämt

sig för att slå världsrekord i att gå på lina. Björn är ett övergivet barn, hans mor är en sliten städerska på stadens mentalsjukhus och hans far en ökänd alkoholist. Utsattheten gör att Björn

bestämmer sig för att ta revansch, han ska visa Noraborna att han är någon!

Vi får följa Björns envisa kamp för att lyckas, han har en farmor som stöder honom, annars är han helt ensam. Ändå är det ingen sorglig bok, den är spännande och den rymmer också en ljus kärlekshistoria. Till bokens styrka hör att den är ett fylligt tidsdokument där både Elvis, raggare och tivolifolk skildras. Även romernas utsatthet finns med genom att ett brutalt överfall beskrivs där namn som spåkvinnan Sibylla och den gamle Dimitri nämns. Småstaden Nora är inte den idyll många vill föreställa sig.

Jag tycker om boken för att den visar att man kan klara sig, även om man föds i en familj där missbruk och våld präglar vardagen. Björn når sitt mål, han blir lindansare, han vinner sitt världsrekord och han turnerar fortfarande som lindansare under namnet Tony Rix.

Jag rekommenderar boken varmt, både för ungdomar och vuxna.

Mer att läsa om verkligheten bakom boken finns på nätet. Gå in på www.opal.se och klicka på Björn Lindansare, så hittar du mer om den tidiga rocken, om överfallen på romerna och om raggarlagen.

Resan tillbaka till femtiotalet

Text: Bengt O Björklund

Monica Zak har skrivit ett femtiotal böcker, mest barn- och ungdomsböcker. ÉRG träffade henne under bokmässan i Göteborg nyligen. Nu är hon på tapeten med den nya boken "Lindansare", en ungdomsbok om lindansaren Björn som hon först träffade som barn.

– Björn var god vän med många romer och han berättade för mig många

historier till exempel om hur raggarna brände ner tivolin utan att polisen gjorde något.

Björn är numera pensionär efter femtio år på linan. Det hade gått många år sedan Monica träffade honom sist. Som 16- 17-åring hade hon varit måltavla för Jack, en knivkastare som slängde sina knivar runt henne. Nu hade hon tagit reda att han

bodde i en husvagn på Bredängs camping. Hon tyckte att någon borde berätta hans historia.

– Han kände igen mig direkt. Kom in och drick lite kaffe Monica, sa han.

Först var han ovillig att berätta sin historia, men till slut började han berätta.

– Han verkade må bra av att få berätta sin historia, säger Monica Zak.

Boken om Snarsmon

Under en vecka i september mellan åren 2004 och 2007 pågick det utgrävningar i Snarsmon, nära den norska gränsen i norra Bohuslän, där det låg en resandeby runt förra sekelskiftet. Engagerade i utgrävningarna var Bohusläns museum och ett uppbåd av resande och romer. Bohusläns museum startade projektet med Snarsmon 2003 tillsammans med Resande Romers Riksförening och det avslutades 2008 med boken "Snarsmon – resandebyn där vägar möts" (Bohusläns museums förlag).

Text Bengt O Björklund

Många historier och skrönor har florerat kring "Tattarbyn" uppe i Snarsmon. en av dem berättar Bo Hazell.

"Mitt på riksgränsen mellan Norge och Sverige byggdes kring sekelskiftet mellan 1800- och 100-talen ett hus av en norsk resande. Köket låg i Norge och vardagsrummet i Sverige. Där bodde en resandefamilj till en bit in på 1930-talet. Enligt bygdeskvallret bosatte sig familjen där för att kunna göra stöldräder in i båda länderna. Om den norska polisen kom på besök till stugan kunde fadern gå in i vardagsrummet, för då var han i Sverige och kunde inte gripas. Och när den svenska polisen kom till huset kunde familjeförsörjaren gå över till köket, som ju låg i Norge, och där han inte kunde nås - inte ens av den svenska lagens långa arm.

Detta är givetvis en skröna, men att det bodde resande nära gränsen är nu dokumenterat.

Flera somrar i rad träffades resande, romer och Bohusläns museums arkeologer för att gräva fram historien om de familjer som en gång levde i byn

Initiativtagare till projektet var Lars-Erik Hammar som idag är samordnare vid Bohusläns museum. Han besökte Snarsmon första gången år 2000.

"Det första intrycket var storskog. Storskog med välbekant vindsus i kronorna. Här och var syntes gropar, tydliga spår efter mänskligt slit.."

Den skriftliga källa som dominerar berättelserna om resandebyn är boken "Vid Bullarsjöarnas stränder" av Karl Sjöblom. Den får flera kapitel i boken.

Det är i Karl Sjöbloms bok vi kan läsa om markägaren Sikten på Näset som gav de resande tillstånd att bo på Snarsmon. Enligt Sjöblom hade de resande lovat Sikten att hitta en guldxya som en norsk kung en gång gömt på markerna.

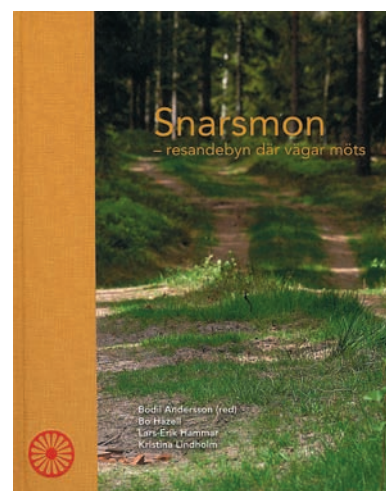
Även diktaren Svante Söder beskriver de resande i Snarsmon i några av sina dikter ur samlingen "Gnistor från rimsmedjan".

...

Och Sotar-Johan med käring
på Snarsmon i jordkojan bor,
i bygden han söker sin näring
barfotad svartskäggig och stor

...

"Snarsmon – resandebyn där vägar möts" är fylld av information om resande och deras kultur, men framför allt berättar den om arbetet med att gräva fram resandebyn tillsammans med resande och romer. Många resande blev starkt berörda



av att besöka platsen. David skriver i boken: "Det första jag gjorde när jag kom till Snarsmon var att ta upp en käpp som låg på marken. Jag tänkte att den här käppen har kanske någon gammal anförvant hållit i innan mig."

Kristina Lindholm var Bohusläns museums arkeolog som med stor entusiasm tog sig an äventyret att gräva fram lämningarna i skogen. Det var mycket folk som slöt upp till de tre utgrävningarna. "Det är en," skriver hon "för många icke-resande, nästan okänd historia som lyfts fram på er än ett sätt." I boken berättar hon ingående om alla de hus som grävdes fram, vilka funktioner de kan ha haft och andra funderingar som dykt upp på resan väg.

Boken är rikt illustrerad och redaktör är Bodil Andersson som skrivit ett långt avsnitt i boken om de historiska källorna.

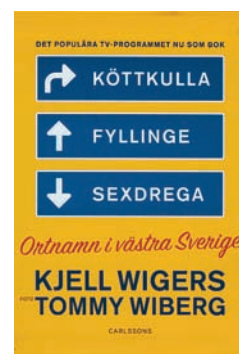
Det är en mycket informativ och vacker bok som varmt rekommenderas!

Märkliga ortsnamn

Text: Bengt O Björklund

"Ortnamn i Västra Sverige" (Carlsson Bokförlag) heter en bok som Kjell Wigers skrivit. Den är vackert illustrerad av fotografen Tommy Wiberg. Denna bok är ett måste på alla västsvenska soffbord, och på alla andra soffbord också för den delen. Många roliga namn dyker och varje ort har en beskrivning och foton som både är underfundiga, roliga och tankvärda, precis som Kjell Wigers text.

Journalisten Kjell Wigers har gjort över 130 program i SVT:s Västnytt om orternas namn. I "Ortnamn i Västra Sverige" finns hundra orter med, många med gåtfulla och märkliga namn. Läs den!





Med många järn i den romska elden

Hans Caldaras är föreståndare på Romskt kulturcentrum, RKC, i Stockholm sedan i början på året. Han är även delegat i Delegationen för romska frågor, artist och romsk aktivist. Som företrädare för dessa roller reser han ofta runt i landet och föreläser eller håller tal om romernas situation, både i Sverige och i Europa.

Text och foto: Bengt O Björklund

ÉRG träffade honom på sitt kontor på RKC i Gubbängen. Vi frågar honom om Social Forum mötet i Malmö där Hans inledningstalade tillsammans med andra talare från en rad europeiska länder. Mötet hölls i Rosengårds Folkets hus.

På frågan om det kom många romer till det mötet skrattar Hans.

– Ett par stycken var där, svarar han, men det kom inte en enda svensk rom. De romer som var där var inbjudna romska aktivister från Östeuropa.

Ändå var fokus på denna konferens just romer.

– Socialt Forum handlar om att kämpa för fred och rättvisa. De tar upp sociala, kulturella och miljöfrågor. I år handlade

det speciellt om romer, om antiziganismen i Europa. De tog kontakt med mig innan konferensen och jag tyckte då att de skulle ta upp det som händer i Italien och bjuda in romska aktivister från stora delar Europa. Konferensen betoning låg på vad vi ska göra för att förbättra romernas situation. Jag var presentatör och passade på att tala om antiziganismen, om att alla i Europa måste engagera sig i detta problem.

När Hans talade om situationen i Italien skakade de två italienska deltagarna vid podiet på huvudet.

– De sade till mig efteråt att det var precis så som jag beskrev situationen och att de skämdes över sitt lands politik. En

av dem sade att han var rädd för att denna politik kommer att sprida sig. Han hade varit med om att renovera utdömda rivningshus där husvillor sedan kunde flytta in. Efter en del problem gav myndigheterna sedan med sig och lät romerna bo kvar där.

Hans Caldaras tycker att konferensen i stort var bra.

– Men jag saknade verkligen de romska aktivisterna, till exempel alla de som är verksamma i Malmö med omnejd. Ingen av dem som arbetar för romernas sak var där.

Hur fortlöper då arbetet på Delegationen? Vad är det viktigaste just nu?

– Jag hoppas att vi hinner få fram vitboken innan det blir val. Jag känner en viss oro för att vi inte kommer att hinna, men det borde gå, säger Hans. Jag vill att regeringen deklarerar offentligt varför romernas situation är som den är idag, att det är de som har bidragit till det gap vi ser idag, till de problem som råder inom skolan, arbetsmarknaden och boendet, till den diskriminering som råder. Skulden ligger hos makthavarna, inte hos romerna. Jag vill att regeringen säger att "Det är vi som skapat romernas lidande". Vi måste få ett erkännande, en offentlig ursäkt och en kompensation. Staten är skyldig mig ett helt liv.

På frågan om vem som borde kompenseras eller inte vid en eventuell ekonomisk kompensation från staten funderar Hans en stund.

– Vi borde göra som i Norge. Medel borde avsättas i fond som stödjer romer och romska aktivister.

Delegationen har en referensgrupp vars uppgift är att komma med idéer till vad Delegationen ska ta upp.

– Det som referensgruppen främst tar upp är handlar om skola, utbildning, arbete och boende. Man lyfter hela tiden frågan om diskriminering. De vill att vi har en bättre dialog med beslutsfattarna. Att aktivera kommunerna i att sätta sig in i romernas situation och se till att de skaffar sig en bättre kunskap om romerna är Delegationens främsta uppgift just nu.

Gamla kära bilder berättar

Kära läsare av Gamla bilder berättar. Vi ska nu ta er till Norrland sommaren 1949.

Farfar Milosh, Johan Dimitri Taikon, reste ofta tillsammans med sina söner och deras familjer runt i landet för att söka arbete. På dessa resor skrev farfar till olika kommuner och frågade om de kunde ställa upp med undervisning för de barn som fanns med i sällskapet.

Här visar vi tre av familjens söner som poserar tillsammans med farmor Volea (Olga).

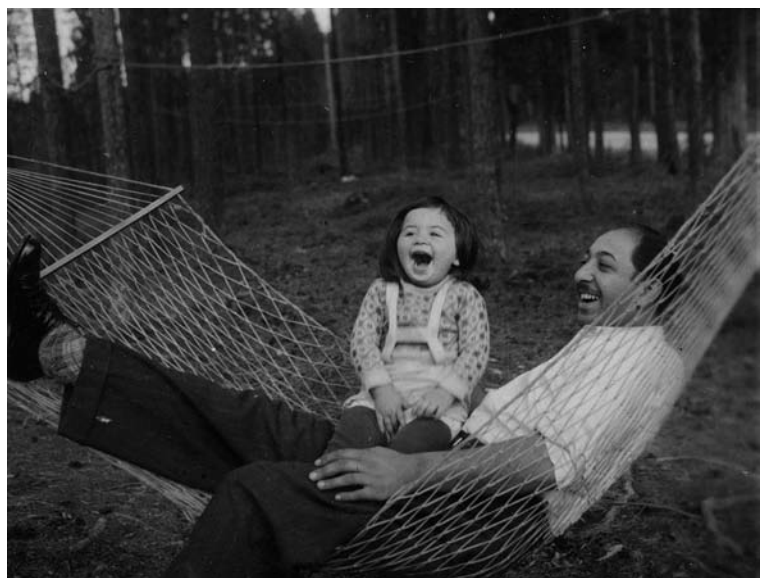
På den första bilden ser vi till vänster Zavéta, gift med sonen Wilhelm, som troligen var ute tillsammans med farfar och är inte med på bilden. Bredvid hennes står Aljorsa, (Nils-Erik), som var yngst i brödraskaran, farmor Volea (Olga), Vačule (Josef), Erik Ljungberg som reste med sällskapet och Colea, (Folke). Barnen Valódja (Alexander) och syster Madóka är Zavétas. Hunden på bilden heter Vira och var lekkamrat till alla oss barn som bodde på Tanto.

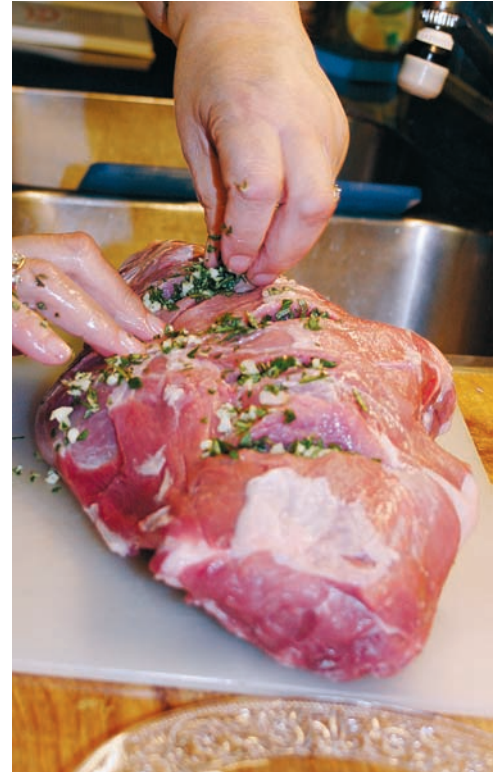
Man kan se att familjen var väl rustad med bilar och husvagn, som för övrigt drogs av en lastbil..

Här poserar Vačule framför sin Volvo och som kuttersmycken har han satt upp sina brorsbarn Madóka, Valodja och deras äldsta bror Fardi.

Det fanns även tid för vila. En hängmatta sattes upp mellan trädstammarna och Pappa Vačule gungar tillsammans med dottern Kristina som tjuter av glädje i farten.

Bilderna kommer från Erik Ljungbergs egna fotoalbum. Tack Erik för att vi fick visa dina fina bilder.





Vildsvinsstek från Toscana med Örtmarinerad ugnstekt potatis

Det här behövs till ca: 8 personer

- 2 kg. Vildsvins kött med ben
- 2 st. Vitlöksklyftor
- 2 kvistar Färsk rosmarin
- 3-4 msk. Olivolja
- 1 glas Vitt vin
- Havssalt och svartpeppar.

Örtmarinerad potatis:

- 2 kg. Skalad och delad potatis
- 3-4 msk Olivolja
- 2 kvistar Färsk rosmarin
- Havssalt

Gör så här:

Hacka vitlök och rosmarin fint tillsammans. Gör flera Snitt med en vass kniv i köttet intill benet och stoppa in de hackade örterna. Gnid in köttet med olja, havssalt och svartpeppar. Häll vinet i en långpanna och lägg i köttet. Stek i 175 grader i omkring 1½ - 2 timmar, ös då och då med den sky som bildas.

Örtmarinerad potatis:

Lägg den delade potatisen på en ugnsplåt och pensla den med olivolja strö sedan hackad rosmarin och salt över. Stek i 175 grader i omkring 1 timme.

Smaklig måltid!





Vešesko baló á la Toscana

Thai ande o bov peké kolompíri

Gadó trubúl 8 ženénge

2 kg Vešesko balésko punró
 2 st Kotorá anda é sír
 2 st Dréz Rosmarína
 3-4 msk Oliviáko vulój
 1 poráro Parní mol
 Mareako lon thai pipéri

Kolompíri ande herbéngo marinádo :

2 kg Ranglé kolompíra
 3-4 msk Oliviáko vulój
 2 st Dréz rosmarína
 Mareako lon

Ker gadeá:

Šin o sír thai o dréz rosmarina ande ciné kotorá.
 Šin semnora ando mas, gi tele ando o kókaló. To andré o sír
 thai o rosmarina ande é šindimáta. Mór o mas vulójesa, lon thai
 pipéri. Muk te péčol o mas te lel farba ande 175 grádura, pala
 goda šor oprál é mol thai muk te maj péčol 1 1/2 - 2 časora.

Le Kolompíri:

Šin le kolompíra pe dupašeste, tho le po plevó le bovésko,
 mak le kolompíra le vulójesa thai holáv é rosmarina thai o
 lon oprál. Muk te péčol andé 175 grádura paští jekh časo.

Xan Pe satimása !



Ragnhild Volea Holck Taikon

Avsändare

É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

B

Porto
Betalt



Förfrågan till kommuner och lokala romska föreningar

Vår nationella konferens “Med romer för romer” i Södertälje 23 – 24 oktober samlade ca 150 personer! Vi vill tack alla för ert intresse och engagemang!

Om några veckor kan ni läsa och ta del av konferensen på vår hemsida
www.romadelegationen.se

Vi välkomnar romska föreningar, landets kommuner och andra aktörer (frivilligorganisationer, församlingar, ungdomsföreningar m.fl.) att ta kontakt med oss kring idéer och önskemål om nya / pågående metodprojekt eller verksamheter

Vi kan förmedla kontakter till romska aktivister och sakkunniga tjänstemän, tipsa om bidragsorganisationer och pågående projekt mm. Vi erbjuder också information / fakta kring det som handlar om romska frågor och ställer upp som samtalspart vid behov.

Hjälp oss också att hålla vår hemsida levande! Skicka in nyheter om sånt som händer i er kommun, om verksamheter eller föreningar.
Dessa nyheter kan bli en inspirationskälla till andra!

Har du information eller behöver information?
Ta kontakt med Tiina Kivelio, utredningssekreterare,
antingen via e-post: tiina.kivelio@integration.ministry.se
eller telefon: 08-405 24 38.

Vill du veta mer om romer? Gå in på delegationens hemsida!
www.romadelegationen.se